

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

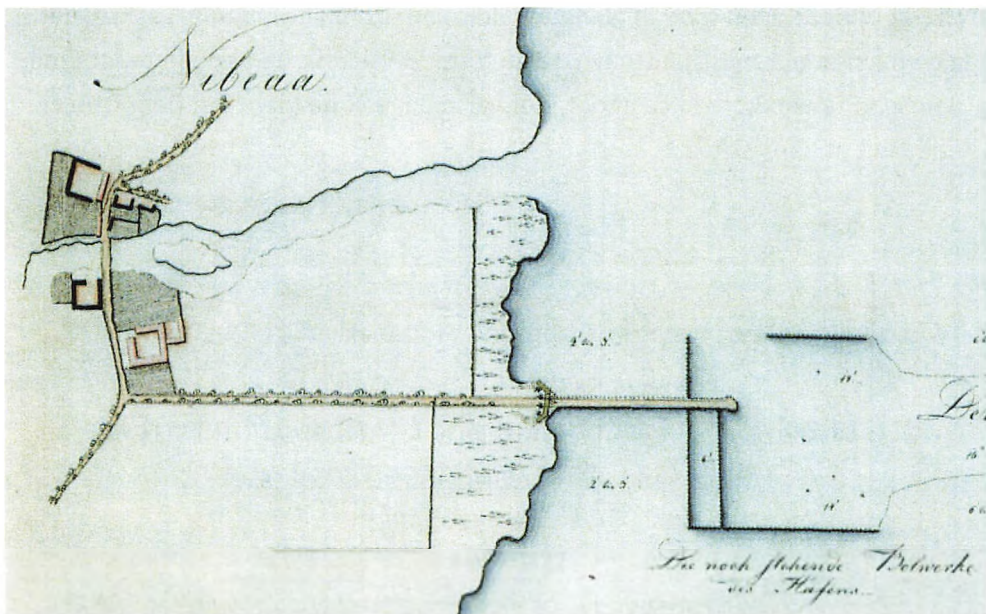
Rytterskolen

Medlemsblad for

KARLEBO LOKALHISTORISKE FORENING

www.lokalhistoriske-forening.dk

16. årgang nr. 3. Efterår 2022.

Karlebo Lokalhistoriske Forenings medlemsblad, 'Rytterskolen' udkommer så vidt muligt 4 gange årligt og udsendes primært til foreningens medlemmer.

www.lokalhistoriske-forening.dk

Indhold:

- S. 3: Formanden har ordet.
- S. 4: Galejhavnen i Karlebo Kirkebog.
- S. 13: Karlebo Skole 80 år.
- S. 16: En beskrivelse af Vejgård i 1868.
- S. 22: Efterårets arrangementer.
- S. 24: Bestyrelsens sammensætning.

Forsidebillede:

I 1808 under krigen mod England var der planer om at omdanne resterne af galejhavnen til kanonsbådshavn. I den forbindelse udarbejdede løjtnant Emil von Scholten en kortskitse af det, der var tilbage af havnen. Det her viste, er et udsnit af hans skitse.

Hærens arkiver via Jørgen G. Berthelsen.

Redaktør: Flemming Jappsen – Holtebakken 49 -2990 Nivå

Tlf.: 5124 5338 – fl.jappsen@gmail.com

Layout/grafik: Jens Erik Christiansen – Åtoften 131, 2990 Nivå

Tlf.: 4144 4062 – jensec2990@gmail.com

Tryk: 500 eksemplarer,

ISSN:1904-853X

Deadline for næste udgave af medlemsbladet er 1. november 2022.

Materiale til redaktøren modtages gerne elektronisk.

Eftertryk er tilladt efter aftale med redaktøren.

Formanden har ordet

2022 – et virkelig godt år!

Denne overskrift kan I måske genkende? Og jeg må så også straks indrømme, at det altså er genbrug. Jeg var så fræk at bruge overskriften i årets første udgave af "Rytterskolen" – forårsudgaven nr. 1. Jeg brugte overskriften, fordi jeg var træt af alle de "benspænd", som Corona-pandemien havde udsat os for. Og håbende så blot på, at min "spådom" ville gå i opfyldelse. Heldigvis fik jeg ret, for vi har i 2022 kunnet afvikle vort program planmæssigt og med god tilslutning.

Og når I sidder og læser dette, ser vi frem til efterårets første foredrag den 29. september, "Fredensborg Slotshave – historie og restaurering", med landskabsarkitekt Christine Waage. Det sker faktisk med ikke mindre end 8 års forsinkelse! Hun skulle have holdt foredraget i vores forening i april 2014, men blev desværre syg, hvorfor foredraget måtte aflyses.

Når vi ser frem til netop dette foredrag, skyldes det, at Christine Waage Rasmussen var den ansvarlige leder af den omfattende restaurering af Fredensborg Slotshave, der netop fandt sin afslutning i 2014. Samme år afholdt vi på Fredensborg Museum ligeledes en udstilling om både slottet og slotshaven. En udstilling, der i øvrigt forsat kan ses på Store Kro i Fredensborg, hvortil udstillingen blev flyttet i januar 2015.

Jeg ønsker hermed jer alle et godt efterår!

Med venlig og lokalhistorisk hilsen

Niels Storgaard Simonsen

Formand

Galejhavnen i Karlebo Kirkebog.

Af Bjørn Westerbeek Dahl, fhv. museumsinspektør

Niende søndag efter Trinitatis 1759 var næppe Bodil Andersdatters mor-somste dag: For på denne søndag måtte hun stå til offentlig skrifte for begået lejemål med en soldat af kommandoen ved Nivå ved navn Anders Jensen. Han var indkvarteret på Poul Larsens gård i Ullerød, hvor hun tjente, og her må vi tro, at brøden fandt sted.

Denne indførsel i kirkebogen for Karlebo er ganske bemærkelsesværdig, ikke fordi begangne lejemål var ukendte – i Kirkebogen er noteret 13 offentlige skriftemål i årene 1753-1767. I samtiden var samleje før ægteskabet ganske almindelig, idet ca. halvdelen af alle brude var gravide ved deres bryllup, der dog normalt efterfulgte en trolovelse, hvor mere var tilladt end før.

Anders Jensen var en af soldaterne fra "Commandoen ved Nivåa", der er betegnelsen for den arbejdsstyrke, der i årene 1753 til 1766 byggede løs på det vidtløftige havneanlæg i Nivåbugten, der går under betegnelsen "Nivå Galej-havn". Som modvægt med et tilsvarende byggeri i Landskrona, skulle bugten udstyres med faciliteter for et antal hurtigtgående krigsskibe, de såkaldte galejer. Anders havde åbenbart også tid til andre gøremål, og deres forbindelse måtte Bodil Andersdatter så bekende for resten af menigheden, som tidens skik nu engang var.¹⁾

Den følgende søndag kunne Bodil dog glæde sig over, at resultatet af lejermålet blev døbt med Kirsten Søndels i Jellerød som gudmoder. Der noteres ikke nogen faddere ved denne dåbshandling, og der står ikke noget om, at faderen var med. Men at hun næppe var utilfreds med situationen antydes af, at hun gav sin søn faderens fornavn, Anders.

Det er sjældent, at kirkebogsoplysningerne i Karlebo kommer så langt ned i menneskelivet, som i dette tilfælde. Pastor Peder Christian Top ødslede ellers ikke med detaljer om sine sognebørn, som man ser det andet steds. Men han

noterede dog sædvanligvis, når folk fra "Commandoen ved Nivaa" deltog i kirkelige handlinger – og det gjorde de påfaldende ofte og i en grad, der gik langt videre end blot betjeningen af selve mandskabet med prædikener søn- og helligdage.

Folkene bag byggeriet af havneanlægget ved Nivå fylder derfor meget i kirkebogen, ganske som det var at vente, når 175 til 200 mand kom til sognet og opholdt sig der fra april til september/oktober i 14 år i træk. Hertil kom, at der i Nivå var oprettet en byggeadministration, der boede fast på stedet med familier og tjenestefolk, ligesom der var en vinterbesætning. Til sammenligning kan anføres, at der i hele sognet har boet godt 1.200 personer, men i Nivå blot 28 efter oplysninger fra 1743, og i området med Nive og Niverød henholdsvis 53 og 74 flere, altså i alt 165 personer.²⁾ Områdets befolkningstal var således mere end fordoblet, og det er næppe for meget sagt, at det tidligere så fredelige og stille Nivå i disse år har summet af aktivitet og liv som aldrig før eller siden.³⁾

Som man kunne vente, optræder der en del dødsfald i forbindelse med disse Nivåfolk. Den første omtale heraf er en tømmermand ved navn Anders Hansøn, der var en del af "Holmens faste stok", tilhørende 6. klasse, 4. brigade, der blev begravet søndag den 6. maj 1753. Kirkebogen oplyser ikke, hvad han døde af, men da man først lige var ved at slå de første pæle i Nivåbugten, og ellers arbejdede i land med opsætning af plankeværker og indretning af materialgård og tømmerplads, er det mest sandsynligt, at han døde af sygdom eller svaghed.

Brandsboken	Lars Knudsen, 51 år gammel	Den 6. maj 1753
Larsen	Johann Holmstrøms søn, Anders Johansen, 12 år gammel	Den 6. maj 1753
Nivå	En af Holmens Tømmermand Anders Hansøn 60 år gammel	Den 6. maj 1753

Pastor Peder Christian Top førte sin kirkebog meget omhyggeligt. Hver side var inddeelt i tre spalter med hjemstedet for det sognebarn, der enten skulle døbes, giftes eller begravnes i venstre spalte, og datoen for begivenheden i højre spalte. I dette udsnit af kirkebogens liste over begravede kan man se, at der Dominica Misericordiae, dvs. 2. søndag efter Påske, der i 1753 faldt 6. maj, blev begravet tre perso-

ner: Lars Knudsøn, smed i Brønsholm, 51 år gammel, Johan Skomagers søn Anders Johansen fra Auderød, 12 år gammel og så "Een af Holmens Tømmermænd Anders Hansøn 6 Classe, 4 Compagni". Top har ikke kendt ham, så derfor har han ikke fået angivet alderen. Begravelsen af Anders skulle senere blive fulgt op af adskillige kirkelige handlinger for de udkommanderede folk, der arbejdede på Nivå Galejhavn. (Udsnit af Karlebo Kirkebog, Rigsarkivet/arkivalier-online.)

Anders Hansøn blev i de følgende år fulgt af ca. 20 andre mænd, der var tilknyttet byggeriet. Det var matroser og bådsmand fra Søetaten, der stod som bygherre for galejhavnen, samt soldater og underofficerer fra Landmilitæretaten, der var udstationeret ved Nivåbugten for at fungere som bygningsarbejdere. De fleste af dem, der blev begravet i Karlebo, var yngre folk i 20'erne og 30'erne. For Top angav alderen på 11 af de 20 mænd, der med sikkerhed hørte til de udkommanderede, og det ses heraf, at gennemsnitsalderen er 37 år med en spændvidde på mellem 24 og 68. Alderspræsidenten er Erik Fleckenberg, der var materialeskriver m.v. ved galejhavnsbyggeriet frem til sin død i 1765. Dødsfaldene ramte således også byggeadministrationen. Også kaptajn Poul Isaach Grønvold, der var kommandant ved galejhavnen fra 1757, døde i Nivå tre år senere. Heller ikke årsagen til hans død kendes. Han er i øvrigt den mest prominente af de begravede, idet han er kendt for at have udført en suite raderinger af Frederik den 5.s rejse til Norge i 1749, der gik via Fyn og Jylland.

Det fremgår ikke af pastor Tops tørre indførsler, hvad folkene døde af. Det er jo i vores øjne folk i deres bedste alder. Lidt af spørgsmålet kan dog besvares ved at gennemgå Erik Fleckenbergs ugentlige ekstrakter over udleverede materialer. Det er oversigter, der dag for dag noterer, hvad han har udleveret af tømmer og jern m.v. Disse ekstrakter bygger på fortrykte dagsedler, der ikke sjældent er lidt mere informative, og som er bevaret i et stort omfang som bilag til ekstrakterne. Dagsedlerne medtager også antallet af folk, der er blevet brugt til de enkelte opgaver. Det hele er meget omfattende, men mellem udleveringer af planker, bjælker, bolte og søm til byggeriet ses, at der er blevet udleveret træ til ligkister fra galejhavnens materialegård.⁴⁾

ført kisten af 12 vragbrædder, og dagen før begravelsen blev den færdig med påslåning af 50 store dykkere (små søm). Herpå arbejdede hele 2 mand.

Der findes en del eksempler på udlevering af tømmer og søm til ligkister for folkene i Nivå, og bortset fra den omtalte druknede matros nævnes alle blot som "afdøde". Man må derfor gå ud fra, at folkene er døde af sygdom og sot, og at dødsårsagen ikke var arbejdsulykker eller lignende.

Det var ganske sædvanligt i datiden, at de militære myndigheder sørgede for begravelsen af sine folk. Galejhavnen var principielt et byggeprojekt, der blev udført af Søetaten, så det er derfor, at det er søfolkene, der optræder i Fleckenbergs oversigter. Hvorledes de udkommanderede soldater fra Landetaten klarede sig i denne henseende vides ikke, men her har ansvaret velsagtens ligget hos de forskellige kompagnichefer.

De udkommanderede folk havde familien med til Nivå: Den 28. april 1762 begravedes den 30-årige Dorthe Nielsdatter, der omtales som "matroskone". Tre år senere blev matros Jacob Christophersens hustru Kirsten Pedersdatter begravet. Hun var da blevet 64 år gammel, og dermed en ældre en kvinde efter datidens aldersnormer. Antallet af begravede kvinder fra de udkommanderede folk begrænser sig til disse to. Det kan naturligvis skyldes, at hustruerne til folkene blev "hjemme" i København, men dette argument modsiges af den omstændighed, at da der – som det ses nedenfor – optræder en del børn helt ned til spædbørnealderen i listen over begravede, må man antage, at deres mødre også har været med i Nivå.

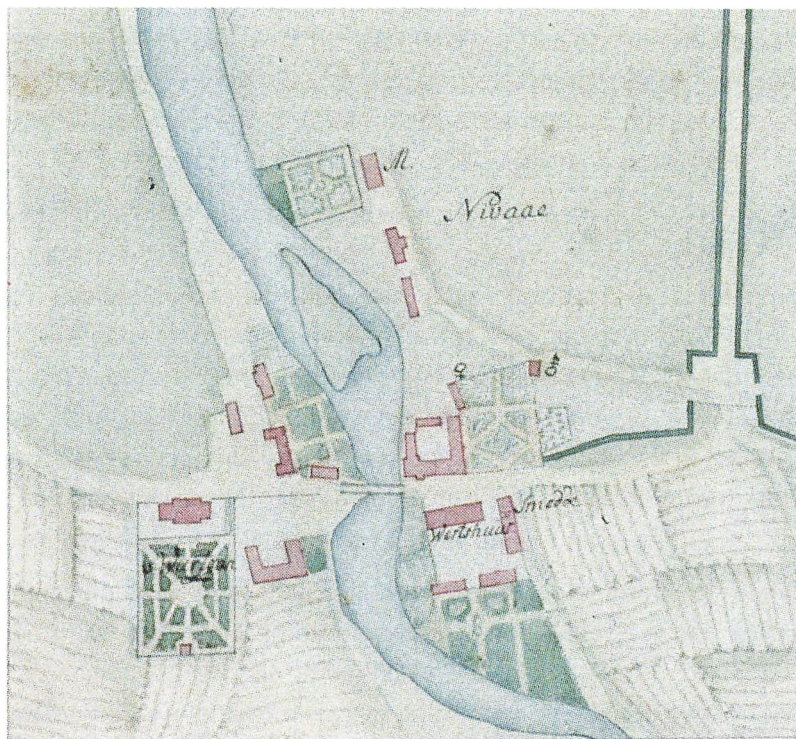
Børnedødeligheden var som antydnet ganske bemærkelsesværdig. Matros Jens Eriksens drengebarn Ole Jensen begravedes 18 uger gammel i januar 1757 og i april samme år måtte sergent Hordorffs begrave sit "pigebarn" Susanne, der blev 9 år gammel. De to betegner spændvidden i alderen på de begravede børn. I alt nævnes 13 begravede soldater- og matrosbørn, der opnåede en gennemsnitsalder på godt tre år, hvilket ikke har været usædvanligt for samtiden.

Heldigvis er langt de fleste indførsler, der involverede folk fra kommandoen ved Nivå mere lykkelige begivenheder end disse begravelser, og dåbsindførslerne

fylder da også langt mere i statistikken. Den første af de i alt 17 børn, der havde baggrund i galejhavnen, og som Top kunne indskrive i kirkebogen, var en lille dreng ved navn Nikolaj. Han var søn af Jens Bredal Hansøn, der var fuldmægtig hos materialforvalter og sekretær Erik Fleckenberg. Hansøn hørte til den faste stab i galejhavnens administration, men de følgende mange drenge og piger, der blev døbt, var børn af kommandoens menige folk. Palmesøndag 1755 blev et tvillingepar således døbt Peder og Hans. De var sønner af matros Christen Pedersen. De to små drenge havde forskellige dåbsmødre, hhv. Gertrud Petersøns og Christiana Hanses, begge "af Søfolket" som det hedder. Peder havde ingeniørkaptajn Christian Willars, der førte tilsyn med byggeriet af galejhavnen i de første år, og "Mons. Birch fra Nivå", måske den Jørgen Birch, der i 1766 overtog Nivå Teglværk, som faddere, mens Hans måtte "nøjes" med galejhavnens marketender Bent Mogensøn og bageren Christian Jønch.

Gudmødre og faddere viser, hvem man omgikkes i det daglige, og det er betegnende, at det overvejende var folk, der var valgt fra de udkommanderede folk. Man blandede sig ikke med lokalbefolkningen, men benyttede folk, man kendte fra dagligdagen. Navnene på fædre, dåbsmødre og faddere vidner om et stærkt afgrænset samfund i Nivå.

Derimod optræder naturligt flere beboere fra Nivå, der ikke kunne undgå at have tæt kontakt til de udkommanderede folk. Flere optræder således som gudmødre og faddere. Birkeskriver og ejeren af kroen i Nivå Lars Schive optræder dog som fadder flere gange. Han havde dog en meget tæt tilknytning til galejhavnen. I 1753 havde han måttet sælge sin firfløjede krobygning til Staten, så den kunne bruges til byggeadministrationen. I kirkebogen optræder han i årene 1753-67 med ikke mindre end fire barnedåb, hvoraf den første er ganske repræsentativ, da datteren Karen ikke blot havde materialeskriver Erik Fleckenberg som fadder, men også kaptajn Christian Willars og løjtnant Brockdorff. Schive var nok den af de civile nivåranere, der havde tættest kontakt til "Commandoen". Han var gift med Cecilia Cathrina Birch, hvis far tilsyneladende var den omtalte Caspar Claudius Birch, der for sin del optræder som fadder ikke mindre end otte gange i perioden 1755-1765.

Detajlkort over Nivå 1756

I 1756 blev planen for galejhavnen ændret, og en af tegningerne til de nye anlæg indeholder et fint lille kort over Nivå. Kortet er østvendt, og i sydøst, altså øverst til højre, ses Kongeporten, der dannede indgangen til den lange vejdamning ud til galejhavnen. Hele området frem til åen blev i 1753 købt af Admiralitetet af den tidligere ejer birkeskriver Lars Schive, der havde brugt den firlængede gård tættest på broen over Nivå som kro. Den blev i de følgende år omdannet til bolig og kontorer for galejhavnens faste, overordnede mandskab. I tilknytning til gården lå en del småbygninger, således et marketenderhus, et materialhus – og i nogle få år en lille kirkebygning for de udkommanderede folk. Over for sin gamle krobygning og parallelt med den opførte Lars Schive en ny kro, her på kortet angivet som "Vertshus". Syd herfor lå Nivå Smedje, hvis ejer Thomas Larsen, leverede alle galejhavnens søm og bolte. På nordsiden af åen, lå det gamle, endnu bevarede brohus øst for vejen og på modsatte side mødte man først et trefløjet bygningsværk og derefter overkrigskommissær Christian Heinrich Würtzens bolig med en pyntelig have med et lille lysthus.

(Ingeniørkorpsets historiske tegningsssamling, Rigsarkivet.)

Blandt de lokale faddere optræder også en skrædder Fromholm som fadder til musketer Johan Lorentzens datter, Mette Christine, der blev døbt 4. søndag i advent 1766. En kvartermesterhustru holdt barnet, der foruden Fromholm havde en "Niels Nielsen af Nivå" som medfadder.

Galejhavnens marketender Bent Mogensen og hans hustru, optræder ikke overraskende flere gange i kirkebogen. Parret må have været centralt for livet ved byggepladsen. Ikke blot blev deres datter Dorthe døbt 3. søndag i fasten (26. februar) 1758, men han selv optræder som fadder flere gange. I første omgang for soldaten Johan Odervalds søn, Johan Henrich, 23. søndag efter Trinitatis (17. november) 1754, for Willum Larsens søn Peder den følgende søndag, samt for Christen Pedersøns ene tvillingsøn, Hans, Palmesøndag 1755. Han var også fadder for musketer Anders Christensens søn, Jens, på selvsamme dag, som hans datter blev døbt i 1758. Tilmed bar hans hustru den lille Jens.

Den seneste indførsel i kirkebogen med udgangspunkt i galejhavnen var begravelsen 1. søndag efter Juledag 1766 af musketer Johan Lorentz' tre uger gamle "pigebarn", Mette Cathrine. En lille måned senere, 21. januar 1767, underskrev Christian den 7. det dokument, der afsluttede den videre udbygning af galejhavnen efter 14 års intensivt arbejde. Der var sket en omvurdering af anlæggets værdi, samtidigt med at truslen fra Sverige var aftaget. Man forsøgte at opretholde anlægget som nødhavn og udskibningssted, men i det lange løb forsvandt pæle og stensætninger, selvom man stadig kan se rester ude i Øresund øst og syd for det fugletårn, der er opført på en teglværksdæmning. Da galejhavnens byggeadministration var blevet opløst, og matroser og soldater kaldt tilbage til København indfandt stilheden sig igen omkring Nivå.

Noter:

1) Enesteministerialbog for Karlebo 1692-1814, set på Rigsarkivets hjemmeside (arkivalier-online), www.sa.dk

2) Jørgen G. Berthelsen: Folketællingen før folketællingerne. Jessens relationer 1743, Hirschholm Amt. 2017. Kristoffer Schmidt, Museum Nordsjælland, takkes for henvisning hertil.

3) Galejhavnen er behandlet i flere småartikler, bl.a. af H.C. Rosted. Galejhavnen i Nivå, i: Fra Frederiksborg Amt 1965, s. 19-34, og af Hans Chr. Bjerg: Galejhavnen i Nivå, i: Folk og minder fra Nordsjælland 1989, s. 41-45. Rosteds artikel er på flere punkter dog fejlbehæftet. Jørgen G. Berthelsen har behandlet havneanlægget med særlig vægt på perioden efter 1767, i: Alle tiders Nordsjælland 2017, s. 164-167.

4) Rigsarkivet, Generalkommissariatet (Søetaten), Kommissionen ang. Nivå Havn, Ekstrakter af dagrapporterne, pk. 24, passim.

Karlebo Skole 80 år.

Af Erik Andersen

Jeg var for nyligt til en elevkoncert på skolen med elever i 4.-5. klasse, bl.a. mit barnebarn, som sluttede på skolen for at fortsætte i Fredensborg Skole.

Gensynet med skolen, jeg selv havde forladt for 69 år siden, gav mange minder, bl.a. i hallen ved gensynet af det store relief på den væg, hvor reolen til hjemmesko stod, så vi kunne skifte fra gummistøvler før timerne.

Jeg vil nu fortælle historien om dette relief, der allerede var ophængt ved skolens start i foråret 1942.

Skolen indvies

Skolens fødselsdag må være den dag skolen indvies, onsdag den 26. august 1942 kl. 14. En festlig dag med over hundrede gæster og taler af Provst Becker, Amtmand Ulrich, sognepræst Wøldike Nilsen, diverse håndværkere og sognerådet, som alle ønskede held og lykke til skolen. Arkitekt Pind oplyste, at han som en tak for den tillid han havde mødt, havde ladet ophænge Thorvaldsens relief "Rebekka ved brønden" i hallen.

Arkitekt Holger Pind

Holger Pind var gårdmands søn fra Røgen sogn ved Silkeborg, født 1899, blev udlært tømrer og derefter arkitekt. Begyndte at tegne villaer i 1920'erne, men han er mest kendt for de mange biografer han byggede på Sjælland. Han var også kendt her i Karlebo, hvor han i 1937 havde bygget aftægtsbolig for sin 5 år ældre broder, Knud Pind, på Stenagergård i Karlebo, nu Karlebovej 36. Sognerådet havde bedt ham om at tegne ny centralskole i Karlebo med en stil svarende til de øvrige bondegårde. Hans projekt blev antaget i 1941.

Bertel Thorvaldsen, 1770-1844

Bertel Thorvaldsen er en dansk/islandsk billedhugger. Hans fader var billedskærer, og Bertel blev optaget på Kunstakademiet som 11-årig. Han blev en meget dygtig og produktiv billedhugger og var bosat i Rom fra 1797 til 1838. Bibelske motiver og kendte personer blev hugget i marmor. Bertel Thorvaldsen blev

hentet tilbage til Danmark 1838, og der blev indrettet et museum til den kunstsamling, han skænkede København. Thorvaldsen tog ophold på godset Nysø ved Præstø hos Baron Stampe. Baron Stampe havde opført et mindre atelier i Parken, så Thorvaldsen kunne arbejde der, mens han boede på Nysø Gods. Da Bertel Thorvaldsen døde 1844, fik han et gravsted i gården til museet i København.

Rebekka ved brønden

Dette er arbejdstitlen på det relief Thorvaldsen arbejdede på, da han boede på Nysø Gods. Han omtaler i et brev til en forfatterven, at han var startet på det november 1840 og ville gøre det færdigt januar 1841. Han har dateret det til 26. januar 1841. Han nåede dog ikke at få det hugget i marmor, men der er flere gipsafstøbninger kendt.

Historien bag motivet

Relieffet fra Nysø Gods har også et bibelsk motiv. Historien er hentet fra det Gamle Testamente, 1. Mosebog, Kapitel 24.

Den gamle Abraham beder sin tjener Eliezer om at drage til Kanan i Nordsyrien for at finde sønnen Isak en hustru af slægten, så denne kunne føres videre uden fremmed blod.

Da tjeneren nåede frem til brønden i Nakors by, bad han til Gud: "... vis den godhed ...at det må lykkes for mig i dag. Her står jeg ved kilden, hvor byens unge kvinder kommer for at hente vand. Når jeg nu siger til en pige: Ræk mig krukken, så jeg kan få noget at drikke, og hun svarer: Drik bare! ... så er det hende, du har bestemt til Isak. "

Og sådan gik det. Næppe havde han afsluttet sin bøn, før Rebekka kom gående med sin krukke, som hun lod Eliezer drikke af. Da det så også viste sig, at hun var af Abrahams slægt, kunne Eliezer trygt tage hende med hjem, hvor Isak efter sin fars ønske giftede sig med hende.

Thorvaldsens Museum

Relieffet findes i flere afstøbninger. Én er opsat i museet med flere titler: "Rebekke og Eliezer" og har katalog nr. A553. Afstøbningen er udført i gips fra én moderform.

Gipseri-udsalg

Allerede i 1845 blev der oprettet et gipseri, der solgte afstøbninger af Thorvaldsens statuer, buste og relieffer for at skaffe indtægter til museet. Det sidste og bedst fungerende gipseri startede 1922 og betalte en afgift på 20% til museet. Det sidste salgskatalog blev udgivet 1938, firmaet ophørte helt 1949. P.t. kendes to relieffer mere, et i en villa indkøbt af Odd Fellow til Rebekkasøstrene og et til Kollemorten Skole, nu flyttet til Vonge Kirke nord for Vejle.

Afslutning

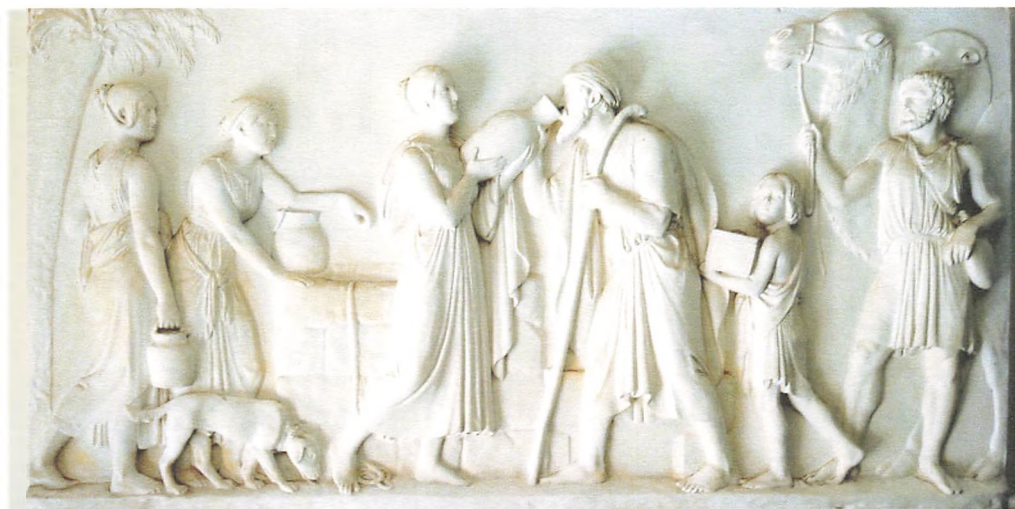
Nu har vi fået opklaret hvilken fornem gave arkitekt Holger Pind har foræret skolen, som tak for den tillid, han havde mødt under opførelsen af skolen.

Måske har relieffet "Rebekka og Eliezer" fortjent en lille infotavle opsat i hallen på Karlebo Skole.

Erik Andersen, 16.07.2022

-elev 1948-1953

P.S. Tillykke, Karlebo Skole, med de 80 år – godt gået!

Rebekka og Eliezer. Relief af Bertel Thorvaldsen,
Skænket af arkitekt Holger Pind Ved skolens indvielse den 26. august 1942.

En beskrivelse af Vejgård i 1868.

I 1946 indsendte fhv. gårdejer Ole Jørgensen, Avderød, en beskrivelse og tegning af Vejgård i Karlebo, som den fremstod i 1868. Det skete i forbindelse med en bondegårdsundersøgelse, som Nationalmuseet gennemførte fra 1944 – 60. Hans bidrag er det eneste fra Karlebo Sogn. Fra den nordlige del af Fredensborg Kommune findes et par mere.

Ole Jørgensen er født i Gunderød i 1860, og han var altså 86 år gammel, da han skrev til Nationalmuseet. (Han indsendt også andet om livet i Karlebo Sogn, hvilket evt. senere vil blive bragt her i Rytterskolen.)

Men hvordan har han opnået så stort kendskab til gården i 1868, da han var 8 år gammel? Intet tyder på, at han var i familie med gårdejeren. Mit gæt er, at han var vogterdreng.

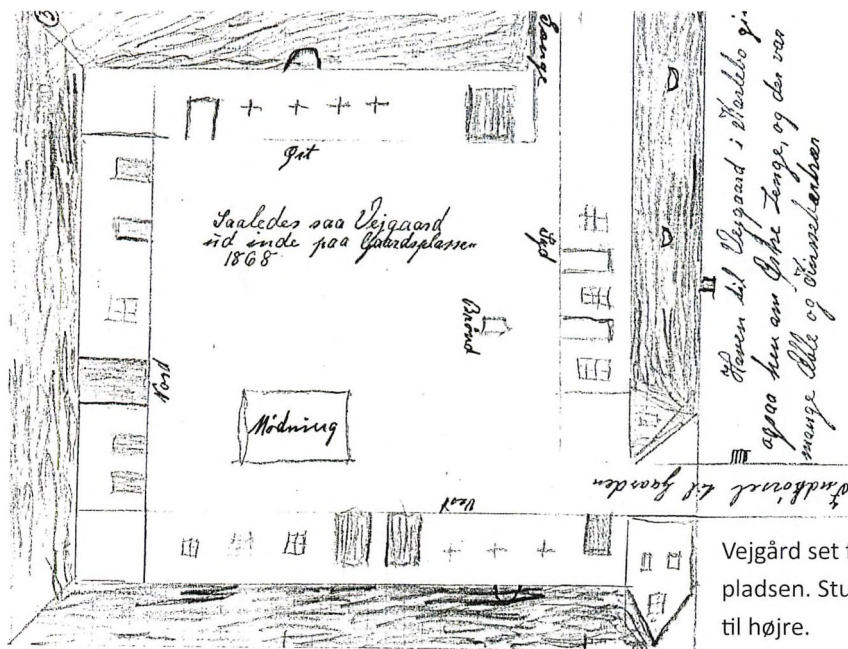
Jeg har valgt, at lade hans tekst fremstå helt autentisk bortset fra, at han skrev i hånden. Det gælder både hans ret alternative stavemåder og hans manglende brug af punktummer. Men med lidt tålmodighed kan man godt forstå, hvad han mener.

Han medsendte bl.a. to tegninger af hele gården, et udsnit af gården samt nogle tegninger af noget inventar i stuehuset. De sidste finder jeg uden større interesse, hvorfor de er udeladt her.

Den ene tegning af hele gården måler 18 x 23 cm og viser, hvordan Vejgård så ud inde fra gårdspladsen.

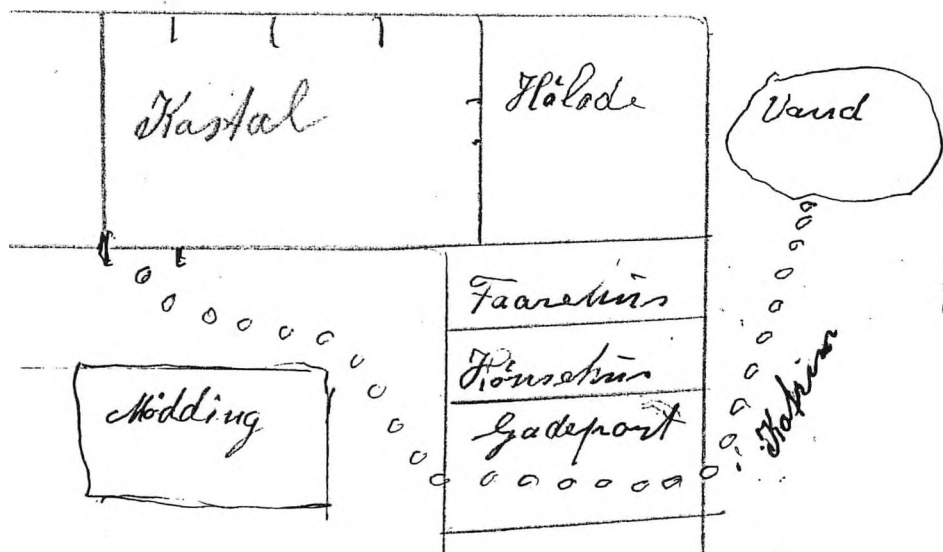
Den anden er en 30 x 30 cm stor plantegning af gården med angivelse af, hvad der har været i de enkelte rum. I stuelængen er desuden anført, hvilke møbler m.m., der var i rummene. Disse rum er i forstørret udgave indsat i teksten her.

Jens Erik Christiansen

Vejgård set fra gårdspladsen. Stuelængen er til højre.

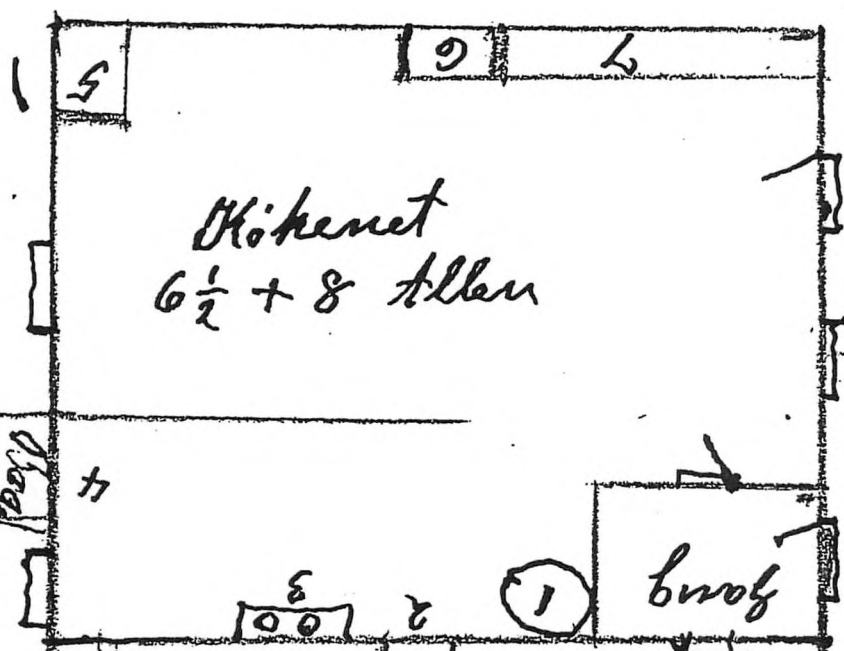
Søn Hans Rasmussen den, han Døde først i Nittenhundrede, saa fik hans Sønd den, og er nuverende Ejer, hans Navn er Niels Rasmussen, nu er der en Besætning paa 14 a 15 Malkekøer, 1868 var den paa 6 a 8 Kør, de stod 2 og 2 i hver en baaes, som vist paa Tegningen, der var ingen Krybber, derres Foder bestod af Hø og Halm, det fik de paa Jorden, og Vand maatte de gaa ud og Drike i en Dam uden for Gaarden,

Detailtegning med følgende tekst: Ud til Gaden var en Vanddam vor Kørene blev jaget ud at Drikke, om Vinteren naar der var Is paa Vandet motte Vi først ud at Vække, slaa Isen i stykker.

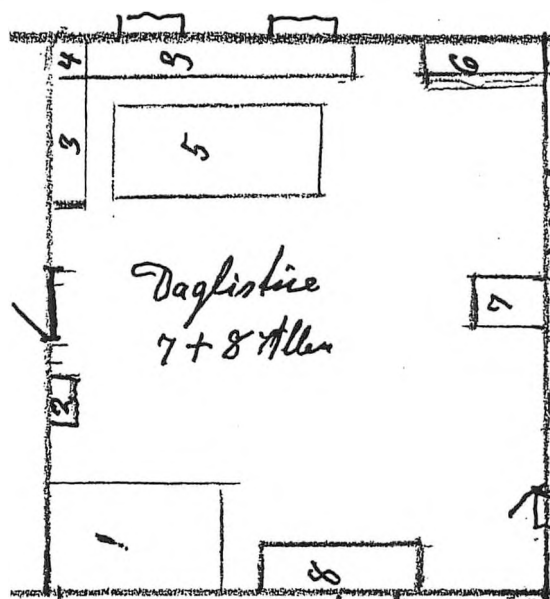
Cirklerne er 'Kotrin'.

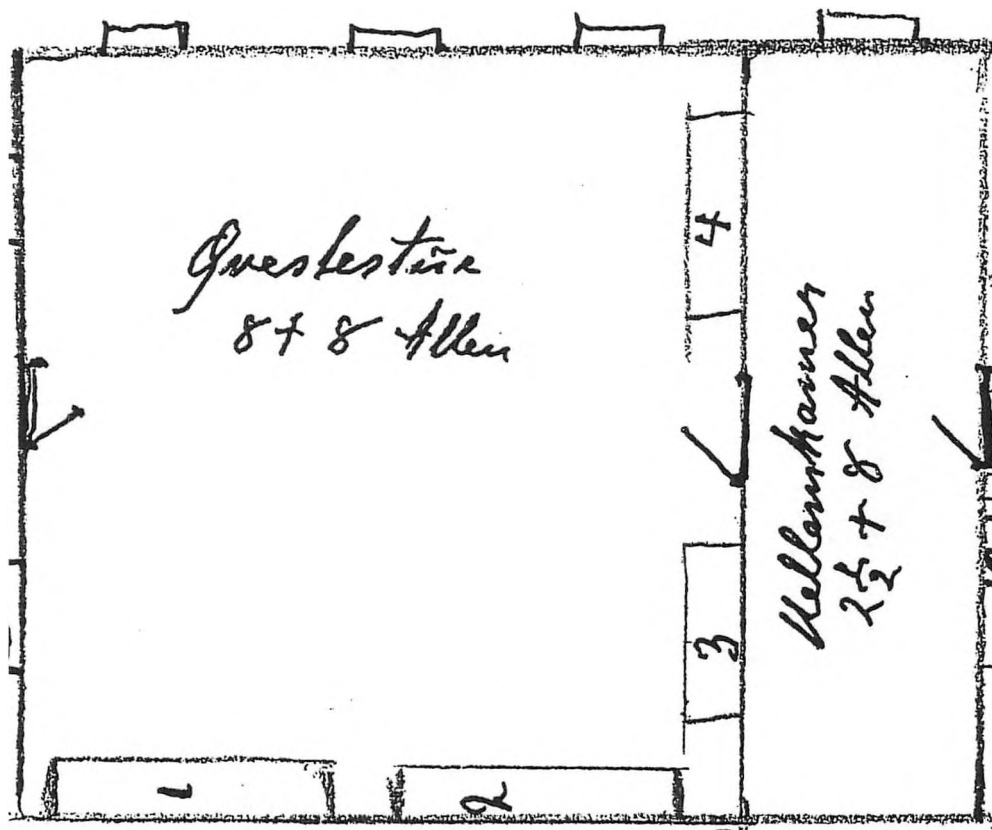
nu er der mange Svin, den gang 1868 laa der, som vist paa Tegningen, et lille Svinehus ude i Stakhaven, der var vel Plads til en Griseso og et par Fedesvin, det var jo sjælden mer en til Gaardens eget Forbrug mand holt Svin, Køkenet kalte man for Steset, Gulvet i Køkkenet var af Graasten kalte vi det, (det var jo Kampesten) ellers Var der Lergulv overalt i Stuelængen, Gulvene blev Fejet ver Morgen, og bestrøt med Sand

Stuehuset var det indrettet efter min Hukommelse saaledes, i Steset (Køkenet) No 1 var Grupekedelen, N 2 var Indføring til Bilægerovnen, N 3 kaldes Ilgruen det var muret og af Mursten med 2 Kogehuller vor over blev sat en Trefod til at sætte Kogekarene paa, No 4, var Indføring til Bageovnen, der gik noget ud i Haven, No 5, var maltkværnen, No 6, Vasken, No 7 Køkkenbord,

i Dagligstuen var N 1 Himelseng, No 2 en meget gammel Bornholmerur med Blyskive, No 3 Bænke, N 4, et Stolpeskab, N 5 Boer, N 6, var en saakalt Slagbænk, som kunde laves om til Sengested, No 7, Bilægerovn, No 8 Laagkiste,

saa kom et Mellemkamer, der opbevarede man Spinderok og Garnvinde, og den enne Ende af Kammeret laa en Bunke Strandsand til at strøe paa Gulvene, saa kom Øverstestuen No 1, et Klædesskab, No 2 var en Dragkiste, No 3 og 4 var 2 Laagkister, i dem opbevarede man Gaardens Ullet og Lennedstøi, om der var flere Møbler kan jeg ikke Huskke, I Stolpeskabet havde Ejeren den Gang sit Skøde paa Gaarden, og vad ellers han havde af Verdipaperer, Bankbog og Sparekas-sebog fandtes vel ikke mange steder den Gang,

Ole Jørgensen

Auderød By, Karlebo Sogn

Frederiksborg Amt

Øverst: Vejgården ca. 1910. Ejeren, Hans Rasmussen, med sønnen Niels.
 Nederst: Vejgården ca.1995. Vejen i forgrunden er Avderødvej.

Begge fotos: Fredensborg Arkiverne.

Efterårets arrangementer.

Foredrag

Sted: Egedal Kirkes foredragssal, Egedalsvej 3, 2980 Kokkedal.

Entré: 25,00, incl. kaffe.

Foredragene er åbne for alle.

Torsdag den 29. september kl. 19.30-21.30

Fredensborg Slotshave – historie og restaurering

Som et bidrag til Fredensborg Slots 300-års jubilæum i 2022, vil landskabsarkitekt, ph.d. Christine Waage Rasmussen, Styrelsen for Slotte og Kulturejendomme, fortælle om havens historie samt om det i 2014 afsluttede arbejde med at restaurere slotshaven. Et arbejde, som hun var den ansvarlige leder af. Christine er endvidere medforfatter til en bog om Fredensborg Slot og Slotshave, skrevet i samarbejde med kunsthistorikerne Bente Scavenius og Ulla Kjær.

Torsdag 27. oktober kl. 19.30-21.30

Udgravninger i Nordsjælland

Arkæolog og afdelingsleder for Arkæologisk Afdeling på Museum Nordsjælland, Esben Aarsleff fortæller:

"I disse år oplever vi en stor anlægsaktivitet i Nordsjælland, og nye bolig- og industriområder skyder op overalt. Da de fleste udgravninger foretages forud for anlægsarbejde, har arkæologerne haft travlt med at undersøge store områder med masser af fund fra fortiden. Blandt de nyeste fund er en hel landsby med 10 gårde, som bliver anlagt i 6-700-årene e.Kr. og nedlagt i 1558. Men der er også foretaget omfattende udgravninger af ca. 10.000 år gamle bopladser fra maglemosekulturen med bevaret knoglemateriale.

Foredraget spænder vidt i tid og rum, og vi skal også se på de nyeste fund fra Fredensborg Kommune, hvor et større kabelarbejde forhåbentligt afdækker en masse spændende fund i foråret 2022."

Torsdag 24. november kl. 19.30-21.30

Godsejer Johannes Hage - Danmarks sidste patriark

Historikeren, cand.mag. Niels Storgaard Simonsen, vil fortælle om godsejer Johannes Hage og hans omfattende virksomhed, både lokalt, nationalt og internationalt. Hans store betydning for den lokale historie - især for hele Nivå området - som ejer af teglværk og landbrug, bygger af plejehjem, skole, kirke, kunstmuseum, forsamlingshus, hans godgørenhed og idealisme og meget mere.

Området omkring Karlebo Skole ca. 1970.

Fredensborg Arkiverne.

Foreningens bestyrelse 2022.

Formand:

Niels Storgaard Simonsen tlf: 2341 5440 niels.storgaard@email.dk

Næstformand:

Anna-Sophie Simony Dalgaard tlf: 2927 1928 asdalgaard@outlook.dk

Kasserer:

Brita Gersner tlf: 4914 4289 b.gersner@gmail.com

Øvrige bestyrelsesmedlemmer:

Merete Gøtzche tlf: 4828 0555 m.go@outlook.dk

Flemming Jappsen tlf: 5124 5338 fl.jappsen@gmail.com

Peter Aarby tlf: 4914 5281 paarby@post.tdcadsl.dk

Henrik Teileskov tlf: 4914 3752 teileskov@post.tele.dk

Suppleant 1 og webmaster:

Bjørn Sandberg tlf: 6130 2980 bjoern.sandberg@gmail.com

Suppleant 2:

Jan Uldal Niemann tlf: 7170 6383 niemann@kabelmail.dk